

Báger Gusztáv szellemi építkezése

A *mégis, mégse, mégis* és
a *Magasság, mélység* című
kötetéről

KABDEBÓ LÓRÁNT

Fiatalon, még az *Új Írás* szerkesztőjétől, Juhász Ferencről kapott biztatást a versírásra. Mégsem lett évtizedekig publikáló költő. Neves közgazdász professor lett közben, a pénzügyi élet ismert személyisége. A rendszerváltást követő szabad szellemi légtérben azután elővette közben megalkotott darabjait, és kettőnk figyelmére kíváncsian felkeresett verseivel. Tandori Dezső és jómagam biztattuk a nyilvános megjelenésre. Örültem, hogy egy olyan költőt ismerhettem meg személyében, aki természetes készséggel alakítja verseit, azokban olyan jeleneteket prezentál, amelyek az élet valamely megjelenési formáját tudatosítják. Merész jelenetezésű, mégis olvasóbarát verseket mutatott fel, melyekben egy jó verskultúrájú olvasó önmaga számára is eligazításhoz juthat a létezés kultúrtörténeti feltérképezése során. Versalkotó ötlet és művelt összefüggés-keresés került fedésbe ezekben a versekben. A világ megformáltsága egyben valamifajta értelmezhetőséggel párosult. Az 'ez miért éppen így van', illetőleg 'ez a történés miért éppen ezeket a körülményeket hozhatja létre' kérdésekre feleltek meg az akkor olvasott versei. Melyeket azóta már szinte minden folyóirat olvasói megismerhettek, majd pedig az utóbbi évtized során számtalan kötetben terjeszkedett ki költészetté a kezdetben inkább csak verselgető, versben a világról el-eligondolkodó életpálya. Szilárd jelenetekben konkretizálódtak a versek, született versalkotó lelemény épült bele a világot megérteni akaró intellektuális keresésbe. És viszont.

Mostani verskötete, *mégis, mégse, mégis* kitűnő címmel jelent meg a Széphalom Könyvműhely gondozásában. Mintha mostanra érkezett volna el a szerző ahhoz a pillanathoz, amikor az ösztönösen hozott, biztatásra méltó verselési képesség egyszerre csak beledöbben: mit is csináltam eddig. A korábbi diadalmaskodó mámorból felébredve hirtelen eszmélkedni kezd – mit is mertem eddig végbeinni. Eddig kézen fogva vezette alkotás közben az ösztönös életre dőbbenés és a tudatos vizsgálódás. Mostanra hirtelen csak a tudatos vizsgálódás állandó kérdései, faggatózásai maradnak. Ebben a kötetében értelmével járja be a tézis-antitézis-szintézis hármasságát. Eddig ösztöne segítette megélni életét. Most ezt az ösztönösséget veti el, és marad a keményen pergetett, válaszokat váró állandó kérdés.

Mint valaha a romantika génuszai, egyszerre csak az árnyék nélküli lét racionalitásával találkozott. Eddig egységben érzékelt a nappali és az alvó létállapotot, egymást erősítették, a versét kerekítették. Mostanra éppen ezt az alvás közben átélhető ellenvilágot veszíti el a verseiben, ugyanakkor az elhagyottakat szeretné jelenlévőként átélni a nappali, mindennapi élet során. Hadd lássuk, Uramisten, mire megyünk az álmok nélkül!? Benne találok-e a nappali létben vágyott ellenvilágát?

Mert nem feledheti az álomi tudatot. Úgy kérdez most a nappali valóságra, hogy közben az álomi világ válaszait szeretné érvényesen elővezetni a mindennapi életvalóságban is. A megélt életrajzban. És a világ megtörtént létezés-történetében egyaránt. Hobbes valóság-létében keresi az angol tudományfilozófus által megtagadott szellemi létezését. Jelen esetben furcsa módon éppen átvéve a filozófus módszerét, csak éppen ellenkező eredményre vágyakozva. Ismerve a világkeletkezés jelenleg érvényesnek tekintett magyarázatát – ebben mégis csak a szellem önkiteljesedését, valamely isteni lényeg jelenvalóságát akarja felmutatni.

Ugyanakkor a mostani kötet fázisában egyfajta racionalitás irányítja alkotói módját. Elhagyva álmverseit, felnőtt okos fejével kérdez, leír – és várja ugyanazt a feleletet, amit valaha álmai diktáltak. Mintha az augustinusi „credo, quia absurdum” módján keresné mindazt, amit korábban öntudatlan fogott versébe. Kemény kérdések sorakoznak a kötetben, és rájuk racionálisan megmagyarázott válaszokat fogalmaz. Száraz-kemény szavakkal, mondatokkal. Magát gyözködően, másokat is okítólag. Az erény kemény hangjait, a remény szerény csendjeit.

Mindezáltal válik jelen pillanatban olyigenészre vehetővé, mert a kötettel párhuzamosan megjelent egy másik gyűjteménye is, amelyet az Új Ember Kiadó jelentetett meg régi és új versei közül Zsille Gábor válogatásában. És ebben a gyűjteményben válik ez a valóságból, tudományból, történelemből való rákérdezés racionalitása figyelemreméltóan hangsúlyossá. Az a Báger, aki kezdetekben szinte a misztikát súrolva nézett szét a világban, most

éppen értelmi magyarázatokat fog versébe. Érteni akarja az érthetlent. És megmagyarázni a megmagyarázhatatlant.

Érzékeny vagyok erre a formálásmódra, mintha a magam gondolatvilágát találnám a bágeri tematikában. És amint olvasom ezeket az 'okos' verseket, megtalálom a poétikai nyitját is módszerének. Ő most, valamilyen alkotói megfontolásból, leválasztotta verseiből az álomi világot. De akarja, szívós igénnyel választja magának a feltámadás útját. Ezzel sajátos átmenetet alakít verseiben. Poétikailag. De tematikailag megadja a feloldozást, amint bevonja az „örök nőiség” bölcsességét ebbe a kérdezz-felelek világba.

„milyen a föltámadás kérdi a párom
mikor arra ébredsz hogy élsz
válaszol nyomban”

Augustinus várja magába Szent Ágostont, és míg racionálisan gondolkozik a tengerparton a maga kagylónyi vízcseppével, hirtelen besurran a megoldás, a goethei árny, az örök asszonyi bölcsesség. Visszahozza költészetébe a kiveszőben lévő álomi világot. Mert ez szükséges minden feltámadáshoz.

(*mégis, mégse, mégis*. Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2012;
Magasság, mélység. Új Ember, Budapest, 2012)

